

AGNIESZKA ISKRA-PACZKOWSKA

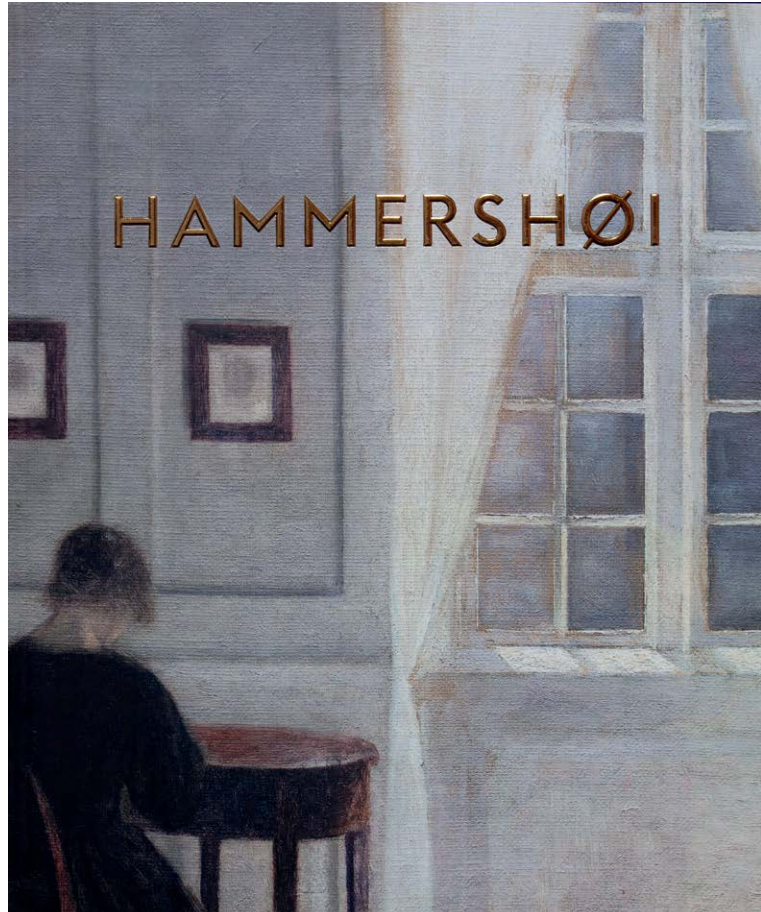
ORCID 0000-0001-6939-5352

Vilhelm Hammershøi. Światło i cisza

Poznańska wystawa *Światło i cisza* to pierwsza monograficzna prezentacja dorobku Vilhelma Hammershøia zorganizowana w Polsce. Żyjący w latach 1864–1916 duński artysta uznawany jest za jednego z najwybitniejszych twórców przełomu wieków XIX i XX. Organizacja wystawy była ogromnym przedsięwzięciem – zgromadzono na niej prace artysty ze zbiorów muzeów duńskich, szwedzkich, norweskich, francuskich, holenderskich oraz prywatnej kolekcji ambasadora Johna L. Loeba Jr.

Ekspozycję zorganizowano w starej części muzeum i ta przestrzeń znakomicie współgrała z pracami. Wystawę otwierały wielkoformatowe zdjęcia z archiwum Hammershøia przedstawiające rodzinę i samego artystę we wnętrzach kolejnych mieszkań, kolejnych pracowni. Stanowiły one formę wprowadzenia w przestrzeń obrazów, które przyniosły Hammershøiowi największe uznanie – kameralnych, tchnących spokojem wnętrz. Utrzymane w wąskiej, zgaszonej gamie kolorystycznej oleje na płótnie oddają to, co Witold Rybczyński opisał jako „ideę domu”. Prywatność i domowość – dwa wielkie odkrycia rosnącego w znaczenie mieszczaństwa pojawiły się najpierw w społeczeństwie holenderskim, by już w wieku XVIII rozprzestrzenić się na inne kraje północy Europy, a także Anglię, Francję i państwa niemieckie¹. Funkcja estetyczna tych wnętrz podporządkowana jest użytkowej; codzienny komfort zapewniają meble oraz przedmioty ograniczone do ilości niezbędnej. Klimat intymności i bezpieczeństwa budują przestrzeń i światło.

Hammershøi oddaje nastrój domu poprzez nietypową budowę kadru, „pusty” pierwszy plan i miękkie światło. Przesiana przez okienne szprosy łagodna smuga rozjaśnia podłogę w *Pokoju przy Strandgate ze światłem słonecznym na podłodze*, refleksy świetlne na ramach obrazów i oparciu kanapy ożywiają *Wnętrze. Dawna sofa*. Czasem pojawia się postać – czytająca, układająca prosty bukiet, odpoczywająca, zajęta drobnymi codziennymi czynnościami, wtopiona we wnętrze pokoju. Jak w obrazie *Wieczór w salonie. Matka i żona artysty*, w którym ciemne suknie kobiet zlewają się z tłem, a płynące spoza kadru złotawe światło wydobywa z mroku ich twarze, biały fartuch żony i dłonie zajęte szyciem. Tytuł wystawy – światło i cisza – najlepiej oddaje wrażenie zadomowienia, braku pośpiechu,

Okładka albumu towarzyszącego wystawie, fot. K. Pisarek

powściągliwości i precyzji gestów płynące z tych portretów domowego ogniska.

Wystawa była zaaranżowana tematycznie, więc w kolejnych salach można było podziwiać krajobrazy, pejzaże miast, martwe natury pochodzące z wczesnego okresu twórczości Hammershøia oraz prace na papierze – akty, portrety, szkice i rysunki.

Różnorodność technik i motywów spaja wrażliwość artysty, charakterystyczne podejście do tematu: zatrzymane, pozornie nieefektywne kadry codzienności. Nie poszukuje ujęć najbardziej wyrazistych czy ekspresyjnych. „Dzianie się” tych portretów ludzi, miast i wnętrz rozgrywa się w warstwie malarskiej – prostoty, szlachetnej gamy kolorystycznej, pięknego światła.

Wystawa: *Vilhelm Hammershøi. Światło i cisza*

Miejsce: Muzeum Narodowe w Poznaniu

Termin: 21 listopada 2021 – 6 lutego 2022

Kuratorka: Martyna Łukasiewicz

Aranżacja: Paulina Tyro-Niezgoda, Piotr Matosek

¹ W. Rybczyński, *Dom. Krótka historia idei*, przekł. K. Husarska, Kraków 2015, s. 117.